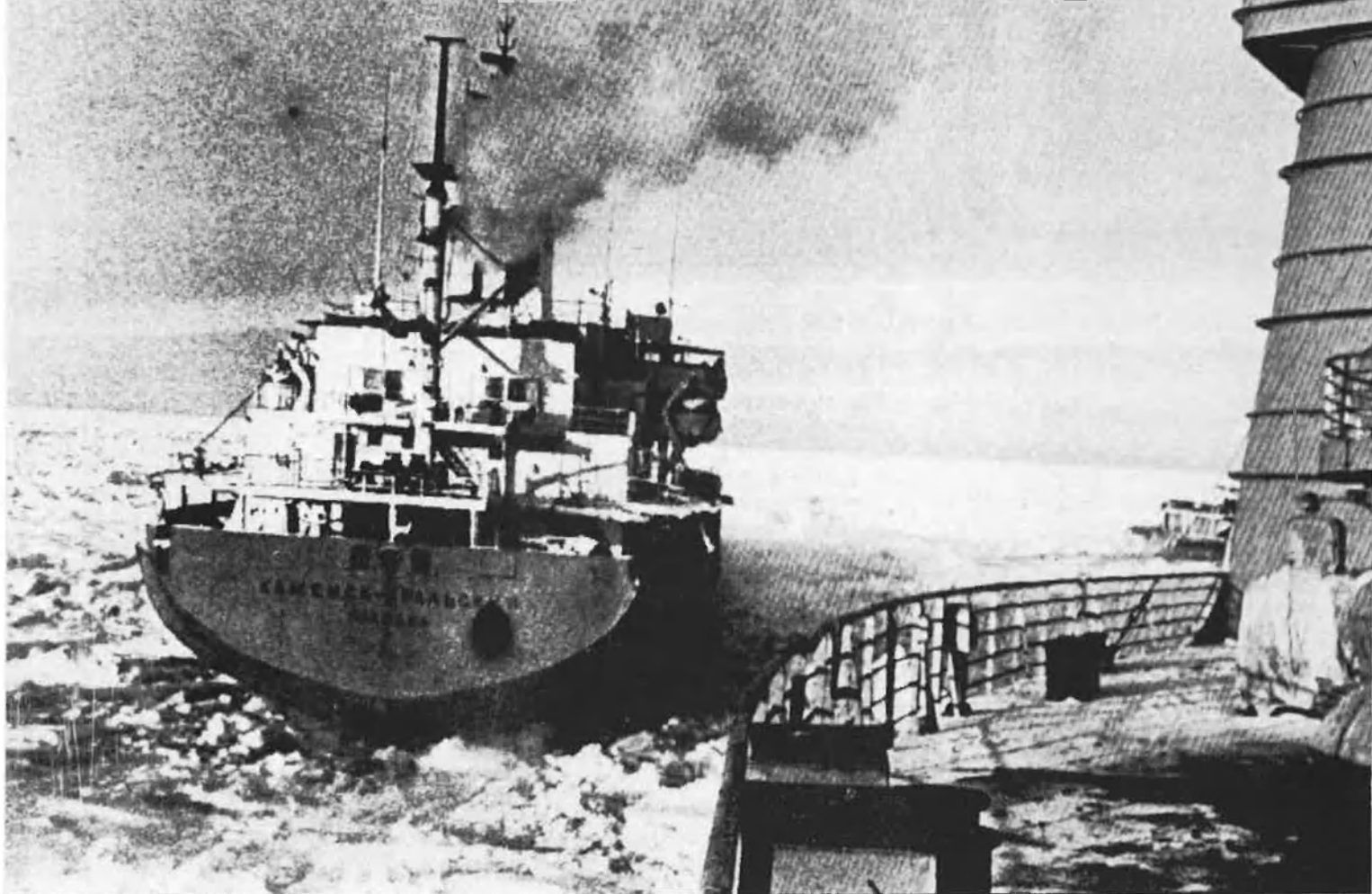

CRISI GRECIA-TURQUIA

L'eterna guerra de l'Egeu

Per si el govern socialista de Papandreu no tenia prou problemes amb la insurrecció simbòlica de l'església ortodoxa, l'etern problema de la possessió de les illes de l'Egeu ha tornat a esclatar entre Grècia i Turquia. Una vegada més.

Vicent Partal

Quan els analistes polítics parlen d'«interiorització de l'enemic», en un setanta-cinc per cent dels casos fan referència a la inacabable guerra de l'Egeu entre Grècia i Turquia. La complicada fórmula amaga un enunciat senzill: es parla d'interiorització de l'enemic quan el que se suposa que ha de ser enemic comú de dos països és relegat a un segon lloc i l'expressió, tan malsonant, d'«enemic» serveix per a indicar un altre país que hauria de ser aliat en contra del primer. Exemple de càtedra: Grè-

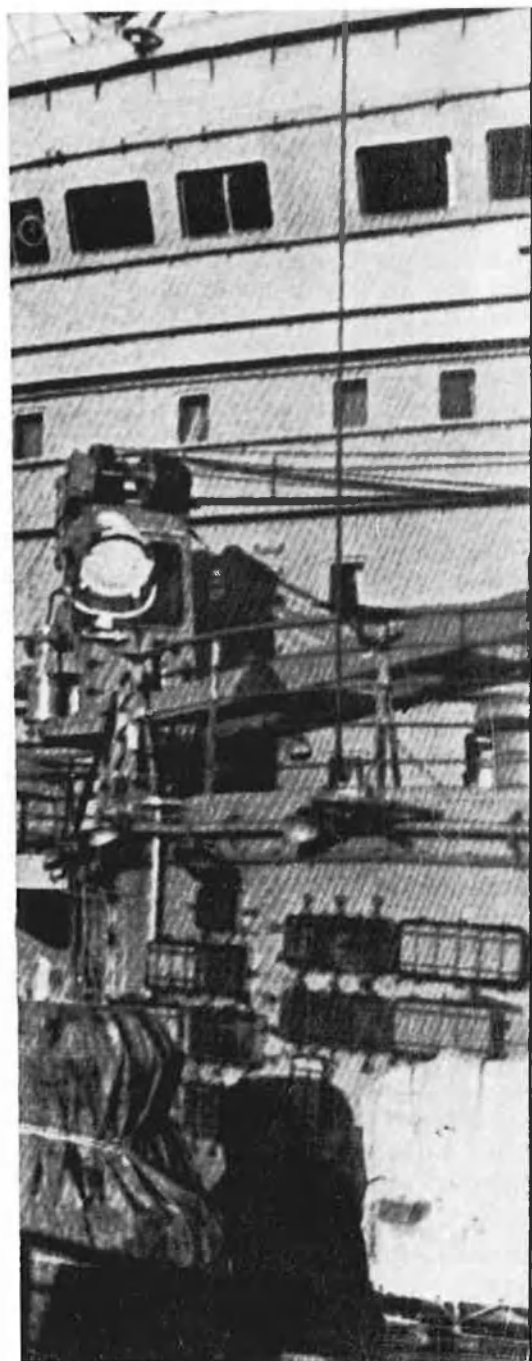
cia i Turquia. Membres tots dos de l'OTAN. Occidentals. Situats en un indret geogràfic preciós per a la defensa occidental i barallats entre ells, mentre l'URSS observa atenta la jugada. Un altre exemple, no tan clar, podria ser el d'Espanya i Marroc. O un tercer, el de Gran Bretanya i Islàndia arran la guerra del bacallà.

Si una figura tècnica ha passat a ser identificada en un grau tan alt amb una situació determinada, no hi ha cap dubte que és perquè aquesta situació té unes arrels profundes. És el cas de Grècia i Turquia.

Que se sàpiga, almenys des del 1821,

sonen els canons grecs i turcs sobre el mar Egeu. En aquella època Grècia esdevenia estat independent i Turquia estava embarcada en la guerra contra Rússia que acabà amb el tractat d'Adrianòpolis. La possessió de les illes de l'Egeu pròximes a la costa turca ja alçà litigi. Però els turcs estaven massa ocupats a lluitar contra els russos per a posar-hi tota la carn a foc. Eren els temps en què Anglaterra prenia possessió de Birmània, es produïa una intervenció armada austríaca al Piemont i Brasil negociava amb Portugal l'accés a la plena sobirania.

D'aleshores ençà, qualsevol excusa ha

Grècia i Turquia: Qualsevol excusa és bona per al conflicte.

estat bona. La guerra estigué a punt d'encendre's el 1955, el 1959, el 1964 — el 6 de març morí el rei Pau de Grècia i Turquia volgué aprofitar l'interregne i la difícil situació de Xipre—, el 1967 —entre el 15 de novembre i el 8 de desembre—, el 1973 —al novembre Turquia concedeix permisos de prospecció a empreses estrangeres en territori que els grecs consideren seu—, el 1974 —intervenció turca a Xipre—, etcètera. Episòdicament les illes de l'Egeu, i Xipre, han motivat tensions i petits incidents entre Grècia i Turquia.

Les illes de l'Egeu

¿Però per què aquesta successió de guerres, batalles i amenaces? ¿Quins interessos xoquen tan frontalment? N'hi ha d'altres, ben cert, però la possessió, reivindicada per Turquia, de les illes gregues del mar Egeu (i sobretot la possessió de la rica plataforma continental) passa per ser-ne la principal.

El rosari d'illes i illots enquadrats en la mitja lluna que tanquen Rodhes, Càrpatos, la petita Kàsos, la minúscula Andikithira, Khítira i el Peloponès, a més d'ocupar tota la superfície del mar Egeu tanquen, quasi els bloquegen, tots els principals ports turcs. Des d'Ayvak, des d'Esmirna, des de la mateixa Istanbul, és impossible eixir a mar obert sense travessar aigües gregues o passar a menys de vint quilòmetres d'una illa grega habitada. Per acabar-ho d'amanir, Xipre i algunes altres petites illes espurnegen la costa sud de Turquia.

Des de Xipre, la meitat grega malgrat la ficció estatal xipriota, s'està a seixanta quilòmetres de les costes de Turquia,

a cent de les de Síria, a cent cinquanta de les del Líban. En canvi, la separen de l'illa grega de Creta cinc-cents quaranta quilòmetres. I més de sis-cents del territori continental grec.

De l'estret dels Dardanels enfora només tres illes de la costa turca corresponen a aquell país. D'aquestes tan sols la de Gökçeada és d'una certa importància. Com la de Gökçeada, els grecs en tenen més d'una dotzena. Rodhes, Khios, Ikaria, Lesbos i Samos són molt més grans, estan en mans dels grecs i disten entre deu i vint-i-cinc quilòmetres de les costes turques. La geografia, cal mirar el mapa i comprovar-ho, no podia ser més tortuosa.

A aquesta anormal situació geogràfica cal afegir un factor més. En la plataforma continental de les illes hi ha petroli. I més materials estratègics importants. Això, ho ha recalcat tothom i precisament foren les activitats de prospecció d'un vaixell oceanogràfic turc les que motivaren la setmana passada un nou focus de tensió que podia haver degenerat en una nova guerra. Hi ha, però, més interessos que aquests. Interessos militars que es guarden en la reserva de les explicacions. Però que cal no oblidar.

La batalla dels estrets

Tota la qüestió del mar Egeu té un referent clau. Al nord hi ha els estrets dels Dardanels i el Bòsfor. Més amunt, la Mar Negra. I Sebastopol, Odessa i el Mar d'Azov. La flota soviètica del mediterrani. La *V Eskadra* naval de la marina soviètica.

A principi de segle hi havia una Convenció dels Estrets que imposava rígides condicions als vaixells que volguessen travessar el canal de Màrmara en direc-

ció al Mediterrani. Però en la mesura que la marina dels Estats Units s'interessà per anar col·locant vaixells en la Mar Negra, aquesta rigidesa perdé força.

Quan a mitjan dècada dels seixanta l'URSS començà a crear i a escampar

Superpetrolier a l'Egeu.

una potent flota naval, els americans es trobaren amb la sorpresa que la via que ells havien utilitzat per acostar-se, sense massa interès, a les costes soviètiques, era ara usada per aquells a l'inrevés, endinsant-se en una zona considerada el ventre tou de l'OTAN, el seu flanc sud. Els turcs deixaren fer. I els americans contestaren amb un colp d'estat a Turquia. L'any 1976 l'autorització concedida pel govern Ecevit a l'URSS perquè els seus portavions Minsk i Kiev travessassen els estrets valgué a Turquia un altre colp, a partir del qual es restringí notablement la navegació pels estrets. Era ja tard, perquè una potent força naval soviètica havia arribat, seguint aigües turques, a mar obert.

Turquia demostrava amb aquell gest que només és un aliat segur dels americans quan està en mans de sangonoses dictadures militars. Clar que, a l'altra banda de l'Egeu, Grècia no ha parat de vantar-se en el seu anhel d'esdevenir independent de les grans potències i la pressió neutralista de la seua població alarma el Pentàgon. Curiosament, els dos països són peça clau de l'estratègia nord-americana al Mediterrani. ¿Què fer? Als despatxos de Washington trobaren una solució provisional, explosiva, però, segons sembla, la més segura:

triangular enemics. Grècia seria, per a l'OTAN, enemiga del Pacte de Varsòvia i, *motu proprio*, de Turquia. I Turquia també, a l'inrevés. Amb això ningú no podria sentir-se prou segur i ningú no intentaria maniobres en solitari. Tots necessitarien estar a bones amb Washington per tal de no arriscar-se que aquest armés en excés el seu «enemic intern» o inventés un nou colp d'estat. La brillant exposició té autors: Quincy Wright, Martin Kaplan, Nicholas Spikman i, sobretot, Theodore Kaplow. ¿El resultat?

El límit de les onze milles

El fruit és comptar amb instal·lacions militars de primer ordre en dos països a punt d'entrar permanentment en guerra i una constant situació d'inestabilitat que mai no explota. Pau impossible i guerra improbable. Els grecs han demanat repetidament l'ampliació de les actuals tres milles jurisdiccionals a onze

mil·les. Si això s'esdevingués, els ports turcs quedarien taponats per mar grega. Però el control del trànsit de l'Egeu estaria en mans d'Atenes.

Ara Grècia és la díscola i Turquia la fidel. Però en el passat no ha estat sempre així, i en el futur podria no ser-ho tampoc. Per això, els russos ara fan costat a la reivindicació grega.

Però suposem que en un futur el país que ha de rebre el colp d'estat és Grècia i el país díscol, fidel però no obsessiu amb la seua veïna Rússia, és Turquia. Els Estats Units sempre volen jugar amb dues baralles en les mans i el cas és controlar l'Egeu. Com a jugadors experimentats que són, ja saben que el canvi de baralla ha d'estar sempre preparat i no s'han de crear situacions irreversibles. Si convé, i quan convinga, prestaran suport a Grècia. Però tampoc no cal donar-li-ho tot ja. Sobretot si es té en compte que actualment Turquia és un poc més important per als Estats Units. □

ELECCIONS PARCIAIS A GRAN BRETANYA

El bipartidisme britànic s'esquerda

Dues eleccions parcials celebrades recentment han fet capgirar l'actual mapa polític al Regne Unit. Ni conservadors ni laboristes hi han ontingut resultats brillants, enfront d'un creixement insospitat de l'Aliança entre liberals i socialdemòcrates. El bipartidisme britànic comença a trencar-se.

Conxa Rodríguez (Londres)

En un termini de quinze dies s'han celebrat dues eleccions parcials al Regne Unit que han capgirat l'espectre polític pre-electoral del país. Ambdues han estat guanyades per una gran majoria per l'Aliança, el tercer partit, coalició del Partit Liberal, tradicionalment l'únic rival del Partit Tory, i el Partit Socialdemòcrata, darrer fruit d'una escissió del Partit Laborista fa uns deu anys. Els dos líders de l'Aliança, el liberal David Steel i el socialdemòcrata David Owen, han demanat a la primera ministra britànica la celebració immediata d'eleccions generals. Unes eleccions que han de celebrar-se abans de juny de 1988 quan acaba l'actual legislatura i de les quals tots els observadors polítics anuncien l'avanç dins d'aquest any 1987. Les dues darreres victòries de la coalició i els resul-

tats de les enquestes, que tot sovint apunten als conservadors per sobre laboristes i aliancistes, demostren que el tradicional bipartidisme britànic s'es-tà esquerdant i que l'Aliança serà un partit amb el qual caldria comptar en les pròximes eleccions generals.

Al final de febrer tingué lloc l'elecció parcial del districte electoral de Greenwich, al sud-est de Londres. La candidata de l'Aliança, Rosie Barnes, aconseguí la victòria per més de 7.000 vots, en detriment de conservadors i laboristes. Aquests darrers van veure perdre al Parlament de Westminster un escó que els havia pertangut de feia dècades. L'Aliança agafà un dels seients polítics que els laboristes tenien assegurat quasi sens dubte. A la campanya electoral de Greenwich jugaren fort tots els partits i el resultat sorprengué tots els conservadors, que amb prou feines s'explicaren el radical canvi de vot dels electors londinencs. Per als la-